

Pravidelné bohoslužby ve farnosti Benátky nad Jizerou	
Ne	8:30 Předměřice (2. a 4. neděli v měsíci) Zdětín (1.,3.,5. neděli v měsíci) 10:00 Benátky n. J. farní kostel sv. Máří Magdalény
St	18:00 Benátky n. J., farní kostel sv. Máří Magdalény
Čt	9:00 Benátky n. J., kostel Nanebevzetí Panny Marie 14:30 Domov u Anežky (Benátky n. J.) jednou za dva týdny
Pá	18:00 Benátky n. J., farní kostel sv. Máří Magdalény
So	18:00 Kostelní Hlavno (sobota před 1.,3.,5. nedělí v měsíci) Benátky n. J. , kostel Nanebevzetí Panny Marie (sobota před 2. a 4. nedělí v měsíci)

Víte, že...

► při sčítání lidu máte možnost (hrdovými povinnostmi) přihlásit se k Církvi? Biskupové vyzývají, abychom vyplnili údaj v kolonce B10 tak, že zaškrtneme text: **Věřící – hlásící se k církvi**, a pod tím napsali **Římskokatolická církev** (nebo, v případě, že jste východního obřadu, **Řeckokatolická církev**) Nezapomeňte!

► 31. května 1721 papež Inocenc XIII. (1721–1724) prohlásil Jana z Pomuku za blahoslaveného, a tak budeme letos slavit již 300. výročí? Beatifikační proces Jana Nepomuckého zahájil 15. května roku

1715 pražský arcibiskup František Ferdinand Khünburg a v ten den se v Praze poprvé konaly vodní slavnosti *Navalis* k počtě Jana Nepomuckého. Kanonizační proces byl zahájen roku 1722 a po uznání čtyř zázraků papež Benedikt XIII. dne 19. března 1729 kanonizační bulou *Christus Dominus* prohlásil Jana Nepomuckého za svatého.

Uzávěrka pro články do příštího čísla, (které vyjde 23.5.2021) je neděle 16.5.

Děkujeme redakce

Neprodejný občasník Římskokatolické farnosti Benátky nad Jizerou. Pro vnitřní potřebu vydává: Římskokatolická farnost Benátky nad Jizerou, Ladislava Vágnera 70/9, 294 71 Benátky nad Jizerou, IČ: 48680591; č.ú. ČS: 482350379/0800; www.farnostbenatky.cz; Redakční rada: P. Marek Miškovský (e-mail: marek.miskovsky@gmail.com, mobil: 724 550 009), Martin Dědek (e-mail: martin.cyriak@seznam.cz).

NOVINY FARNÍ RODINY

občasník Římskokatolické farnosti Benátky nad Jizerou

3. Neděle VELIKONOČNÍ

5/2021 (N° 33)

18. dubna 2021

Světlo v temnotě

Již delší dobu vnímám ve společnosti mezi lidmi (věřícími i nevěřícími) rostoucí napětí a podrážděnost z nekončící pandemie. Je přítomná frustrace z dlouhého nouzového stavu, prodlužovaného stálou přítomností nebezpečného viru a vysokému počtu nakažených. Nové mutace viru boj s nemocí ztěžují, Umírají lidé zdánlivě zdraví... Roste strach.

Jsmo jako učedníci večera velkého pátku. Sami, bez opory, s nejistou budoucností a strachem, koho si nepřítel (velerada/Pilát/covid) vybere za oběť zítra. Jsmo zahánáni do kouta. Proto rostoucí agresivita společnosti a přijímání zjednodušených receptů různých křiklounů a samozvaných „spasitelů“ – apoštolů totalitních řešení. Někdo popírá skutečnost a tvrdí, že není, jiný umanutě vyžaduje nesmyslná opatření jako zaklínadla. Strach je nelogický.

Už druhý rok prožíváme velikonoce v omezení. Nemohou být slavnostní bohoslužby, v kostele může být najednou jen málo lidí... To vše kvůli vládním nařízením, která mají zabránit přenosu nebezpečné virové nákazy.

Před jedním virem se bráníme a druhý vir, vir strachu a nevěry pěstujeme.

Strach učedníků přemohlo a kolísající viru proměnilo setkání se Zmrtvýchvstalým Kristem! Ježíš jde s nimi a vedle nich v jejich smutku, útěku ze strachu, vstupuje do jejich bolesti, frustrace a opuštěnosti (srov. Lk 24,14-24). Skrze slovo, vysvětlení Písma jim před oči staví souvislosti jiné, než černou budoucnost. To zlé, co znají, zažili a zažívají, skrze Slovo Boží dostává smysl. Ale poznání přichází až po pronesení požehnání při lámání chleba, po přijímání, když zmizí jejich očím. Srdce hořící světlem Písma a duše posílená setkáním se Skutečným, Zmrtvýchvstalým, Žijícím – Ježíšem Kristem v eucharistii dává sílu vrátit se do místa strachu a nebezpečí (srov. Lk 24,30-33). Ne, protože nebezpečí pomínulo, ale proto, že pravdu zmrtvýchvstání musí zvěstovat těm, kteří žijí v temnotě strachu ze smrti, přinést jim poznání spásy (srov. Lk 1,77-79).

Recept na vítězství nad všemi těžkostmi života, nemocí, ano i nad smrtí, nám přinesl Ježíš Kristus svou smrtí a zmrtvýchvstáním. Nemůžeme žít bez Slova Božího. Nemůžeme žít bez eucharistie – ne pouze bez svatého přijímání, ale bez oběti mše svaté, která je „zdrojem a vrcholem celého křesťanského života“ (KKC 1324; LG 11) a ve které znovu prožíváme celé dějiny spásy a ve které prožíváme společenství celé Církve.

Nemůžeme přestat být apoštoly Ježíše Krista. V Něm jediném je naše spása, ne v něčem, nebo někom jiném!

Amen, Alleluja!

P. Marek

Jsem v neustálé přimluvě u Boha za každého z vás!

Vcházím do zahrady ještě přikryté tmou, už ale s příslibem nového dne. Její siluetu v ranní tmě jen stěží rozeznávám. Proto se raději ujišťuji: „Marie?“ „Boží milost s tebou!“ vyloupil se ze tmy stín. Objímáme se a já si uvědomuji, že ona mě zná, jakožto moje křestní patronka, o něco déle, než se já začala zajímat o ni.

Kdo by o Velikonocích nezatoužil popovídat si s Marií Magdalénou?

Marie, ty víš, že mě zajímá především to nedělní ráno, můžeš mi o tom vyprávět?

(Chvilí se toulá mlčky ve svých vzpomínkách). Za to ráno Bohu neustále děkuje. Ale abychom mohli zakusit Boží slávu, je třeba nejdřív poznat Kristův kříž.

Chceš mluvit o tom, co předcházelo?

Bez kříže není ani slávy *(krčí rameny a usmívá se)*.

Šli jsme do Jeruzaléma na svátky, ale bylo to jiné než kdy předtím. I Ježíš byl takový celý pohroužený do sebe. Už ten vjezd na oslátku! Někteří učedníci byli štěstím bez sebe! Konečně, prý, ukázal, že je Mesiáš! Mně z toho bylo úzko. To-

lik slávy v Jeruzalémě, to bylo nebezpečné. Ježíš nebyl mezi farizeji oblíben, proslýchalo se, že se ho chtějí zbavit. Viděla jsem i na Marii, Ježíšově matce, že se o Ježíše bojí.

A pak jsme připravovali velikonočního beránka... Bylo nám s ním tak dobře. Když vzdával díky Bohu, tvář se mu vždycky rozzářila, jako by Boha přímo viděl. Když chléb lámal, cítili jsme všichni, že se děje něco, čemu nerozumíme, ale je to velmi, velmi, hluboké a opravdové.

My, ženy jsme pak uklízely po večeři. Ježíš odešel s učedníky do Getsemanské zahrady. V noci pak někteří příběhli zděšení se zprávou, že Ježíše zajali a že ho odvedli k veleknězi. Zavládl zmatek. Někteří chtěli jít a Ježíše osvobodit, udělat revoluci. Radili jsme se, co dál. Maria nás pak požádala o modlitbu, a ať všechno svěříme do Boží vůle.

Pozdě v noci se taky vrátil Petr. Mysleli jsme, že něco ví, ale celý bledý s vytřeštěnými očima jen stále opakoval: „Zradil jsem ho. Zradil jsem ho.“

Po téměř probdělé noci jsme s Marií a dalšími ženami časné ráno vstaly a spěchaly k veleknězovu domu. Dozvěděly

zkušeností zralého věku budoucímu knížeti ovlivnila náš stát na tisíc let dopředu.

15. září 921 byla z příkazu snachy Drahomíry zavražděna na tetínském hradě. Písemné prameny uvádějí, že k tomu došlo nejspíše z politických a náboženských důvodů. Roku 925 nechal kníže Václav přenést její ostatky z Tetína do svatojiřské baziliky na Pražském hradě. Kult sv. Ludmily tak byl zpočátku spjat především s klášterem sv. Jiří. Ve 12. století se pak začíná šířit po celé zemi...

Dražice, původně samostatná osada, má svůj svatostánek –jednoduchou gotickou stavbu– postavený s největší pravděpodobností už před rokem 1318. Založen byl přímo biskupem pražským Janem IV z Dražic. Takových založení mnoho není.

A možná díky tomu se nám zachovala i listina z r. 1341 potvrzující založení farnosti u kostela zasvěceného svaté Ludmily. Podle všeho se jedná o vůbec první kostel zasvěcený svaté Ludmily.

Původní jednoduchá gotická stavba se v přestavě podobě dochovala dodnes. Její historie je pestrá. Ke kostelu byli i v průběhu husitských bouří dosazováni pouze katoličtí faráři. První stavební úpravy proběhly v 16. století, kdy byl kostelík používán jako modlitebna Jednoty bratrské – z té doby jsou v něm zachovány nápisy na stěnách – většinou kaligrafické citáty z písma. Později přestal být kostel využíván k liturgickým účelům a chátral. Na počátku 17. století jej dal purkrabí

benáteckého panství Martin Průšek obnovit a kostel byl nově zasvěcen patronu svého mecenáše, sv. Martinovi. V 18. století byla provedena nová přestavba. Tehdy bylo zbarokizováno průčelí kostela, přistavěna předsíň a malý přístavek. Roku 1783 dražický kostel padl za obět' josefínským reformám, byl odsvěcen a

zrušen. V r. 1827 byla budova prodána v dražbě a nadále byla používána k různým hospodářským účelům.

Ještě začátkem 20. století byl kostel zpustlý a neudržovaný. Po pozemkové reformě získaly kostelík Družstevní

závody v Dražicích. Díky zájmu ředitele firmy Františka Hofmana provedl Státní památkový úřad odborné ohledání a stavební průzkum budovy kostela. Památkáři objevili pod omítkou fragmenty nástěnných maleb, které byly postupně odkryty a zrestaurovány. Nástěnné malby, datované zhruba do doby vlády Karla IV., jsou velmi cennou uměleckou i historickou památkou. Kostel byl opraven a v r. 1926 znovu vysvěcen. Dnes je kostel v držení města Benátky, které provedlo poslední velkou opravu v roce 2008.

Církevně je kostel sv. Martina filiálním kostelem farnosti Benátky nad Jizerou. V posledních letech se v něm konají poutní bohoslužby s doprovodným hudebním a kulturním programem napříč generacemi, a to jak na svátek sv. Martina, tak i na svátek sv. Ludmily.

Nenastal čas obnovit i jeho původní zasvěcení svaté Ludmily?

Kde je nejstarší kostel zasvěcený svaté Ludmile?

K 1100. výročí zavraždění sv. Ludmily se na řadě míst v ČR připravuje mnoho zajímavých (nejen) kulturních akcí, které mají život ženy-světky a její zásluhy pro naši společnost a kulturu připomenout. A přitom nejstarší existující památku

(Dokončení ze str. 5) začali upínat svou pozornost na krále, který má teprve přijít. Mesiáš má být "pomazaný král Izraele". Nesmíme ovšem zapomínat, že to ještě nevyjadřovalo, že tento Mesiáš má být samým Bohem (tajemství Nejsvětější Trojice ještě totiž nebylo zcela zjeveno). Za vzor krále byl považován David, který vždy plnil vůli Boží, proto Mesiáš bude pravý "Syn Davidův". Jeho autorita však nebude už založena na tom, že pochází z Davida, ale od samého Boha. Proto prorok Daniel mluví o tom, že zachránce mládenců v peci je "syn člověka" (Dan 7), nevystupuje tedy v moci Davidově, ale jako vyslanec Boží, který přichází z nebe. Mesiáš vjede do Jeruzaléma jako král (Zach 9,9). Mesiáše předpovídá i prorok Micheáš ("a ty, Betléme efratský..." 5,1). "Efrata" je jménem ženy nacházející se v rodokmenu z Judy (1 Kron 2,24), přičemž pojem "efratský" má stejný kořen v hebrejštině jako slovo "rodit", takže se dá předpokládat označení Betléma za místo, kde se narodí král – Mesiáš (viz. Iz 11,1 – "vypučí výhonek z pahýlu Jesse", Jesse byl otcem Davido-

jejího kultu máme na Mladoboleslavsku, v obci Dražice, části Benátek nad Jizerou!

Ludmila se narodila pravděpodobně v roce 860. Díky manželskému svazku s prvním historicky doloženým přemyslovským knížetem Bořivojem stála u samých počátků vzniku českého státu. Nebyla jen manželkou a ochránkyní rodinného krbu. Coby zakladatelka vládnoucí dynastie se snažila ovlivňovat i politickou situaci za vlády svých synů Spytihněva a Vratislava. Významnou roli sehrála také při výchově vnuka, budoucího knížete Václava, kdy kladla důraz na chlapcovo vzdělání. Právě předáváním moudrosti víry a

vým). Pahýl je neplodný kus stromu, nový král tedy sice vyroste z původního kmenu, ale kmenu již odumřelého. Proto bude skutečně nový, jako i jeho lid (církve) bude nový.

1. Z tohoto všeho je patrné, že místo králů získávali v Izraeli stále větší autoritu kněží, kteří měli duchovně připravovat lid na příchod Mesiáše. Na místo autority krále se postavila autorita velekněze jako prostředníka mezi Bohem a člověkem. Do doby, než přijde Mesiáš, bylo třeba trvat na věrném zachování Zákona. A dohled nad tím příslušel kněžím a velehradě.

2. Příchod Ježíše Krista na svět byl tedy připraven po všech stránkách. Izrael čekal Mesiáše, který přijde ne z moci lidské, ale z moci Boží, který vykoupí svůj lid z moci všech nepřátel, jak zpívá ve svém chvalozpěvu Zachariáš (viz Lk 1,68-79). Přesto však Izrael Ježíše Krista jako svého Mesiáše nepřijal, i když pro něj mluví celé dějiny spásy.

*Z Katechetického věstníku
(pokračování příště)*

jsme se, že velerada poslala Ježíše k Pilátovi. Vmísily jsme se do davu, který pomalu rostl. Pilát na Ježíšovi nenašel nic, za co by ho mohl odsoudit. To ve mně vzbudilo naději: „Ještě snad není prohráno! Pilát ho propustí!“ Propustil by ho, kdyby se nebál. Nechal však Ježíše zbičovat, snad aby měl od celé věci klid. Když pak přivedli zbičovaného Ježíše v rudém plášti a s trnovou korunou na hlavě, lidem to nestačilo. Začaly se ozývat hlasy: „Trest smrti! Na kříž s ním! Ukřižuj ho!“ Hlasy sílily a Pilát se snažil ještě Ježíše obhájit. Pak ale židé změnili taktiku: „Když ho propustíš, nejsi přítel císařův. Každý, kdo se dělá králem, staví se proti císaři!“ A Pilát si zřejmě přál být „přítel císařův“. Ježíše vydal na smrt a ještě si umyl ruce. Všechna naděje zhasla.

Šli jsme pak s davem za Ježíšem, který nesl svůj kříž. Klopýtal, padal, pak už nemohl. Vojáci do něho kopali a sprostě mu nadávali. Stejně tak lidé z davu. Nemohla jsem to vůbec pochopit. Oči zalité slzami, ani nevím jak, došla jsem nesená davem na Golgotu. Jak se to mohlo stát? Jestli tohle Bůh dopustil, pak v takového Boha věřit nechci. A pak mi svítla ještě malinká naděje. Třeba ho ještě přijde zachránit! To, co se dělo, bylo naprosto nepochopitelné. Všechno, co jsme s ním zažili, bylo tak opravdové, pravdivé. Nemůže to takhle skončit!

Slyším úder kladiva, nadávky vojáků, posměch davu... Golgota se stala dějištěm něčeho neskutečného. Připadám si jako ve snu. Ježíš, který uzdravoval, který se modlil, který učil se zvláštní silou, který nás přiváděl k svému nebeskému Otci..., tu visí přibitý na kříži mezi nebem a zemí. Jakoby chtěl ještě spojit to, co si je tak vzdálené. „Bože, zachraň svého služebníka! Zachraň Ježíše!“ Nic se ale nestalo. Ježíš pak silně zvolal a zemřel. Nikdo ho nezachránil.

To muselo být velké zklamání!

To byl naprostý konec! Nic! Stříh! Vlastně skoro nevím, co se pak dělo. Neměla jsem sílu ani se hnout. Sledovala jsem, jak ho sundávají z kříže, jak ho dávají jeho matce na klín, jak ho balí do plátna a odnáší do hrobky ... Byla jsem v šoku.

Vrátili jsme se do domu, kde jsme s Ježíšem prožili poslední večeri, kde se s námi ještě před pár hodinami smál. Tam mi přišla celá událost ještě neskutečnější...

Celý šábes jsem byla jako ve snách. Nejedla jsem, ani nespala. Všichni jsme byli zcela ochromeni, nikdo nebyl schopný ani mluvit. Nebylo možné ani sejít se kolem stolu, kde jsme byli s ním...

Konečně se dostáváme k onomu nedělnímu ránu...

Velmi jsem toužila ještě Ježíše vidět, rozloučit se s ním. S ženami jsme se domluvily, že půjdeme pomazat jeho tělo, jak se sluší. Měly jsme strach, jestli nám půjde odvalit kámen od hrobu, abychom se k němu dostaly. Všude byla tma a ticho, jak bývá těsně před svítáním. Najednou jakoby se země zatřásla, s prvním světlem se ozvalo zadunění. Už z dálky jsme viděly, že kámen je od hrobu odvalený, že není na svém místě. Rozběhly jsme se ke hrobu. Byl však prázdný, jen pruhy plátna tam ležely. Ježíš nikde. To byla poslední kapka mé bolesti – rozplakala jsem se. Všechna nastřádaná bolest musela ven. Salome a Marie, Jakubova matka, běžely říct učedníkům, co viděly. Vyšla jsem v pláči před hrob. Motali se tam rozespalí vojáci, kteří hlídali hrob. Vzali snad oni Ježíšovo tělo? Oni se ale sami divili, že tam není. Odešli to říct veleradě.

Zůstala jsem sama s Ježíšovým hrobem. Bolest hloubila hrob v mém srdci. V pláči jsem zatoužila být alespoň tam,

kde bylo Ježíšovo tělo naposled. Uctít alespoň jeho hrob. Vešla jsem do hrobky. Jaké překvapení. Seděli tam dva muži v bílém. Vůbec jsem si nevšimla, že by někdo přišel. Museli to být andělé, ale v té chvíli mě to nenapadlo. „Ženo, proč pláčeš?“

„Vzali mého Pána a nevím, kam ho položili.“ Hrob ozářily paprsky právě vycházejícího slunce. Obrátila jsem se a vidím siluetu muže.

„Ženo, proč pláčeš? Koho hledáš?“

V domnění, že jde o zahradníka, povídám: „Pane, jestliže tys ho odnesl, pověz mi, kam jsi ho položil, a já ho přenesu.“

„Marie!“ Ten nejsladší hlas na světě! Tak známý, jedinečný hlas mi pročistil sluch i zrak. V srdci mi vytryskl pramen radosti. Bojovaly ve mně moje myšlenky s mými smysly: Není to možné, aby tu stál živý! Zemřel! Já ho ale vidím a slyším!

„Mistře!“ Měla jsem spoustu otázek. Tak ráda bych se ho na všechno zeptala, tak ráda bych mu padla k nohám, objala ho, tak ráda bych ho měla aspoň chvíli jen pro sebe. Ale on mi řekl, že ještě nevystoupil k svému Otci, a já ať jdu a všechno řeknu učedníkům.

Věřili ti učedníci?

No, úplně ne. To víš, říkali si: Ženy vidí všelicos a domyslí si mnohé... Ale celá událost s prázdným hrobem v nich začala nahlodávat beznadějí a pomalu se v nich rodila naděje, že opravdu Ježíš přemohl smrt. Ježíš je pak o tom sám přesvědčil, když se jim zjevil.

Setkání se vzkříšeným Kristem ti závidím...

Ty dny po Vzkříšení byly opravdu silné. Změnilo to život každého z nás, co jsme mu byli blízko. Všechno dostalo nový význam. Závidět ale nemusíš. Se stejným Kristem se přece setkáváš i dnes,

a to nejen v církvi, ale i v každém člověku.

To zní hezky, ale v životě to většinou tak moc nevnímám...

Proto nám Ježíš po svém Nanebevstoupení dal svého Ducha. Abychom viděli jeho očima a slyšeli jeho ušima a milovali jeho láskou... Duch nás naučí všemu, jak řekl Mistr. V Duchu svatém pokračují Velikonoce, i dnes je Vzkříšený mezi námi a v nás, se stejnou silou jako po Vzkříšení. Bohužel lidé málo prosí o Ducha svatého. Kdyby mu přenechali „kormidlo svého života“, viděli by Boží zázraky ve svém životě i v životech svých blízkých...

Marie, co vzkážeš naší farní rodině?

Především: Bůh nás miluje. Opravdu každého konkrétního člověka bezmezně miluje! Touží přebývat v každém člověku skrze svého svatého Ducha a pečovat o nás jako otec i matka zároveň. Na tomhle světě není nic lepšího než se mu úplně odevzdat. A druhá věc: usilujte o jednotu! Bůh nás stvořil jako společenství, stvořil nás podle svého obrazu – on žije v Trojici, ve vztazích. Učte se vzájemně pokoře, učte se přijímat, i když ten druhý má jiný názor, jiné zvyky, zkrátka je jiný. Učedníci se taky mezi sebou neustále poměřovali, kdo je lepší, zbožnější, kdo dělá víc dobrých skutků, kdo je mezi nimi největší... chtěli být VIP (*very important person* – velmi důležitá osoba). Ale Ježíš nás učil jinak. „Chceš-li být velký, buď služebníkem všech. Miluj jako já.“ Těším se na shledání v Božím království, které vám též denně vyprošuji. Jsem v neustálé přímělu u Boha za každého z vás!

Marie, moc ti děkuju za tvoje velikonoční svědectví i neustálou přímělu za nás...

Rozmlouvala Jiřka Botošová

Věřím ... v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho

"Apoštolské" vyznání víry

V této části začínáme probírat vyznání víry v božsko-lidskou osobu Ježíše Krista. Nejprve se zaměříme na období, které předcházelo příchodu Božího Syna na svět, konkrétně na to, jak Izraelité vnímali pojmy vykoupení a král, které se vztahovaly k budoucímu Mesiáši. Izraelská představa Boha nebyla tak duchovní, jako je třeba dnes. Bůh byl pro Izraele daleko víc konkrétní, byl to Panovník, byl to Vykupitel.

Bůh jako Vykupitel – Redemptor. Izrael si ve svých dějinách stále víc uvědomoval, že kdykoli je nevěrný Bohu a smlouvě s ním, jeho existence se začíná hroutit. Prohrává bitvy, upadá do zajetí, prožívá pustošení chrámu. Ze všech těchto obtížných situací se dostává jedině díky absolutní věrnosti Boží, Jedině Bůh jej může vysvobodit ze zajetí a otroctví, z nebezpečí vyhnutí. Než však v Izraeli dozrála představa Boha-Vykupitele, lidé si význam vykoupení doslova ohmatali na sobě samých. V Izraeli se totiž vyvíjelo několik forem chápání vykoupení:

1. Vykupitel krve – pokud byl zabit člen rodu, jeho nejbližší příbuzný měl povinnost jeho smrt pomstít, vykoupit jeho život životem vraha, a měl proto právo na život vraha. Takto se zachoval například Bůh už vůči Kainovi za smrt Ábelovu. Kain patří Bohu, a nikdo jiný na něj nesmí sáhnout a mstít se. Později Bůh stanovil tzv. azylová města (Nm 35,11), ve kterých mohl ten, kdo neúmyslně zabil, najít záchranu a v milostivém létě se pak vrátit už beztravně ke své rodině. Milosrdenství tedy vítězí nad pomstou.

2. Vykupitel země – pokud člověk v nouzi prodá svou zem, má právo ji vykoupit zase zpět, protože země je výlučným vlastnictvím Boha a ne lidí.

3. Vykupitel příbuzného – pokud zemře muž bez dětí, je povinností jeho nejbližšího příbuzného zplodit z jeho ženy potomka, aby jméno tohoto mrtvého v dějinách nezaniklo. Toto "vykoupení jména", záchrana jména, je také nazýváno "levirátní právo". Takto Bůh po smrti svého Syna dává sám jeho jméno každému, kdo se narodil křtem, tam člověk přijímá ne už jméno předků, ale jméno Boží (viz. Kol 2,11n).

4. Vykupitel z otroctví – nejbližší příbuzní se měli postarat o vykoupení z otroctví toho, kdo do něj upadl, např. pro dluhy. Avšak každého sedmého ("milostivého") roku dostávali otroci svobodu – Bůh sám je "vykoupil". Otrokář jim musel dát s sebou obilí, aby mohli začít znovu svobodně žít. A pro zájmovost: tomu, kdo i přes možnost nabytí svobody chtěl v otroctví zůstat, mělo být provrtáno ucho za trest, že nepřijal výzvu ke svobodě (Dt 15,17).

Ježíše vyznáváme jako toho, kdo je Pomazaný – Christos (řecky) – Mesiáš (z hebrejštiny). Starozákonní představa Mesiáše vychází z představy krále. Náboženství Egypta a Mezopotámie se velmi lišilo v tom, jak vnímalo svého krále. Zatímco faraó byl považován za boha, mezopotámské náboženství jej vnímalo jako božího vyslance, bohu zodpovědného. Po všech historických tragédiích, zejména ale po všech vyhnancích začal v Izraeli převládat názor, že se to vše děje kvůli nevěrnosti Izraelitů, zejména však králů. Prorok Ozeáš vyčítá Izraeli, že spoléháním na své krále "zasel vítr" a teď "sklízí bouři" (8,7). Izraelité si tento svůj prohřešek stále víc uvědomovali, přestávali se spoléhat na lidské krále a naopak